

PROBLEME FUNDAMENTALE ÎN STABILIREA
STATUTULUI MORAL AL AVORTULUI

ANCUȚA ELENA FRANȚ*

Abstract

The abortion issue is centered on two major opinions: pro-life and pro-choice.

Those who deny the right to do an abortion believe that abortion is a crime, because life begins at conception. They bring many arguments in favor of their opinion. One of their strongest arguments is that science proved that, from the very moment of the fertilization, the new-formed being has the specific human ADN, which means that, from that moment, the embryo is a human being which has all possible rights.

Those who sustain the freedom of abortion try to prove that life doesn't begin from the conception. They think that in order to be designated as a person, an entity must reach some standards, such as conscience, will, the capacity to morally interact with other human beings. And fetuses don't fulfill these conditions, so they don't have the right to life.

Some authors have established a „middle way”, which encompasses both previous theories. This „middle way” is based on the scientific researches, which have proved that, in early pregnancy stages, the embryo is more like a cluster of chemical substances, while in the last stages of pregnancy the fetus looks more like a human being, and, the most important, has a brain activity similar to that of a new-born. So these authors consider that the moment in which brain activity appears should be considered the moment in which life begins.

Cuvinte cheie: *avort, morală, pro-avort, pro-alegere, pro-viață, anti-avort.*

Key words: *abortion, morality, pro-abortion, pro-choice, pro-life, anti-abortion*

* Asist. univ. drd., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

1. Despre dreptul la viață al fătului

1.1. Definirea problemei

Credem că problema de bază în discuțiile referitoare la avort o reprezintă stabilirea faptului dacă fătul are sau nu *drept la viață*. Pentru că, o dată stabilit dreptul său la viață, opinia pro-avort ar fi într-o mare dilemă.

Chestiunea preliminară în stabilirea dreptului la viață al fătului este stabilirea *statutului de ființă umană* pe care trebuie să-l aibă fătul. Iar un asemenea demers este mai dificil decât ar părea la prima vedere. Poate fi mai ușor de afirmat că, aflat la o vârstă a sarcinii destul de avansată, când seamănă deja cu un copil nou-născut, fătul este un *om*, dar se poate spune același lucru despre un făt aflat în primele stadii de sarcină? Deoarece atunci fătul nu seamănă deloc sau seamănă vag cu o entitate căreia să-i putem spune *ființă umană*.

1.2. Argumentele susținătorilor anti-avort

Susținătorii anti-avort tind să contureze faptul că, începând de la concepție, ființa care se dezvoltă în uterul mamei este o persoană, o ființă umană. David Boonin numește acest argument „argumentul economic”, deoarece se consideră că, o dată stabilit, face ca orice alt argument să fie inutil. Boonin afirmă însă că apartenența la aceeași specie nu este relevantă din punct de vedere *moral*, atunci când vine vorba despre *recunoașterea drepturilor* celorlalți membri. Cu alte cuvinte, ar fi nevoie de un argument în plus pentru a recunoaște dreptul la viață încă de la concepție¹.

1.2.1. Argumente științifice

Cei care se opun avortului consideră că viața începe chiar de la concepție. În sprijinul opiniei lor ei aduc chiar lucrări medicale cu un conținut riguros.

De exemplu, dr. Bradley M. Patten, în lucrarea „Human Embriology”², afirmă că momentul în care ovulul este penetrat de spermatozoid și are loc

¹ Boonin, David, *A defense of abortion*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, pp. 20-27.

² *Embriologia umană* (t.n.).

fuziunea materialului nuclear al celor două celule reprezintă momentul care „marchează începutul vieții unui nou individ”³.

Dr. Louis Fridhandler, în „Biology of Gestation”⁴, consideră fertilizarea ca fiind momentul care marchează începutul vieții unui individ unic⁵.

În lucrarea „Pathology of the Fetus and the Infant”⁶, doctorii E.L. Potter și J.M. Craig afirmă: „ De fiecare dată când un spermatozoid și un ovul se unesc este creată o nouă ființă, care trăiește până când anumite condiții specifice îi produc moartea.”⁷

Alcorn Randy, în lucrarea sa „Prolife answers to Prochoice arguments”⁸, afirmă că, printre oamenii de știință care nu sunt în vreun fel implicați în dezbaterile generate de problema avortului există un consens „copleșitor”⁹ cu privire la faptul că viața începe de la concepție¹⁰.

În cadrul primului *Simpozion Internațional cu privire la avort*, s-a ajuns la concluzia că majoritatea participanților nu a putut găsi un anumit stadiu al sarcinii, între fuziunea spermatozoidului cu ovulul, sau *cel puțin*¹¹

³ Patten, M. Bradley, Human Embriology, 3d ed., McGraw Hill, New York, 1968, p. 43, apud Alcorn, Randy, Prolife answers to Prochoice arguments, Multnomah Books, Colorado Springs, p. 52. În original, „...marks the initiation of the life of a new individual.”

⁴ *Biologia stării de gestație* (t.n.).

⁵ Fridhandler, Louis, „Gametogenesis to implantation”, Biology of Gestation, vol. I, ed. N.S. Assau, Academic Press, New York, 1968, p. 76, apud Alcorn, Randy, *op.cit.*, p. 52. În original, „... marks the beginning of life for a new unique individual.”

⁶ *Patologia fetușilor și a copiilor* (t.n.).

⁷ Potter, E.L., Craig, J.M., Pathology of the Fetus and the Infant, 3d ed., Year Book Medical Publishers, 1975, apud Alcorn, Randy, *op.cit.*, p. 52. În original, „Every time a sperm cel land ovum unite a new being is created, which is alive and will continue to live unless its death is brought about by some specific condition.”

⁸ Răspunsuri din perspectiva pro-viață la argumentele adeptilor pro-alegere (t.n.).

⁹ T.n. În original, „overwhelming”.

¹⁰ Alcorn, Randy, *op. cit.*, p. 51.

¹¹ Sublinierea noastră. Credem că ezitarea în a afirma cu certitudine că fuziunea dintre spermatozoid și ovul este momentul apariției vieții poate fi „speculată” de cei care consideră că anumite metode contraceptive, care sunt utilizate imediat după fecundare, nu reprezintă metode abortive. Asemenea metode împiedică implantarea ovulului în uter. Oricum, „protecția” generată de o asemenea „ezitare” nu poate fi prea extinsă, deoarece stadiul de blastocist apare la 5-7 zile de la fecundare, iar implantarea în uter se poate face mai târziu, până în a 14-a zi de la fecundare. Așadar, dacă se împiedică implantarea în uter a

pornind de la stadiul de blastocist, și până la naștere, în care să se poată afirma că nu este vorba despre o ființă umană¹².

1.2.2. Argumente religioase (argumente privind sacralitatea vieții)

O mare influență în stabilirea viziunii etice asupra momentului la care începe viața l-a avut religia. Și aici, trebuie să subliniem faptul că *textele religioase fundamentale nu conțin precizări dincolo de orice dubiu* cu privire la avort. Rolul religiei în stabilirea statutului avortului s-a conturat prin interpretarea textelor sacre și, mai ales, prin crearea unei anumite viziuni pe care adeptii și-au însușit-o ca fiind viziunea „oficială” cu privire la avort.

Religia creștină, susține, în esență, că viața începe în momentul în care spermatozoidul se unește cu ovulul. Totuși, este de amintit faptul că, până în anul 1869, Biserica Catolică a susținut că viața începe, cel mai devreme, abia la 40 de zile de la concepție. O asemenea interpretare nu era bazată direct pe Biblie, deoarece Biblia nu spune când începe viața¹³. De fapt, opinia Bisericii Catolice până în 1869 a urmat linia de gândire consacrată de Sfântul Augustin, care, la rândul său, l-a urmat în concepție pe Aristotel. Astfel, Sfântul Augustin considera că fătul de sex masculin dobândește suflet la 40 de zile de la concepție, iar fătul de sex feminin capătă suflet abia la 80-90 de zile de la concepție. Termenul utilizat de Sfântul Augustin pentru a desemna momentul dobândirii sufletului este „însuflețire”. Înainte de „însuflețire”, Sfântul Augustin considera că avortul este permis¹⁴.

blastocistului, care se consideră că are viață, se poate considera că este, totuși, vorba despre un avort.

¹² Willke & Willke, *Handbook on Abortion* (Edițiile din 1971, 1975, 1979), cap. 3, Hayes Publishing Co., Cincinnati, apud Willke, John. C., Willke, Barbara H., *Avortul. Întrebări și răspunsuri. Să-i iubim pe amândoi !* Ed. Provita Media, București, 2007, p. 82.

¹³ Easterbrook, Gregg, „Abortion and Brain Waves”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *The Ethics of Abortion: Pro-Life vs. Pro-Choice*, 3rd ed., Ed. Prometheus Books, New York, 2001, pp. 343-344.

¹⁴ Paynter, Roger A., „Life in the Tragic Dimension. A Sermon on Abortion.” În Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *The Ethics of Abortion: Pro-Life vs. Pro-Choice*, 3rd ed., Ed. Prometheus Books, New York, 2001, pp. 233-234.

În 1987 Vaticanul a afirmat că „ viața individului este sacră deoarece de la început implică acțiunea creatoare a lui Dumnezeu și rămâne pentru totdeauna într-o relație specială cu Creatorul său... ”¹⁵

1.2.3. Argumentul interpretării îndoielii

Autorii John Willke și Barbara Willke au realizat chiar o abordare sistematică a problemei, analizând argumentele celor care susțin avortul, pe care le-au contracarat cu propriile lor argumente. În privința stabilirii momentului de la care începe viața, cei doi autori au arătat că problema poate fi privită din trei puncte de vedere : religios, filosofic și biologic. În privința primelor două, autorii consideră că nu poate fi stabilită o concluzie certă, deoarece fiecare om are propriile sale convingeri și, mai mult, are *dreptul* de a avea opinii personale. În ceea ce privește punctul de vedere biologic¹⁶, autorii afirmă că „știința confirmă că începutul vieții fiecărui individ, din punct de vedere biologic, începe la încheierea uniunii dintre spermatozoidul tatălui și ovulul mamei...”¹⁷. Din acest moment, spun autorii, „nimic nu i se va mai adăuga acestei ființe, bărbat sau femeie, până la moartea sa, la bătrânețe. Singurele schimbări le constituie creșterea și dezvoltarea a ceea ce exista încă de la început”¹⁸. Oricum, în opinia celor doi autori, chiar dacă, în ciuda evidenței științifice, apar îndoieli, ar trebui ca îndoiala să profite vieții¹⁹.

În același sens se pronunță și Randy Alcorn²⁰, care afirmă că, în materie de avort, nu putem spune „fătul poate să fie sau poate să nu fie un copil, prin urmare putem să îl ucidem”.²¹

1.2.4. Argumentul continuității

Sidney Callahan utilizează conceptul de „evoluție continuă” pentru a argumenta că fătul are dreptul la viață. Ea pornește de la datele obținute în

¹⁵ Boonin, David, *op. cit.*, p. 28.

¹⁶ Considerăm că o terminologie corectă ar fi „punct de vedere științific”.

¹⁷ Willke, John. C, Willke, Barbara H., *op. cit.*, p. 67.

¹⁸ *Ibidem*, p. 68.

¹⁹ Willke, John. C, Willke, Barbara H., *op. cit.*, pp. 65-68.

²⁰ Alcorn, Randy, *op. cit.*, p. 51.

²¹ T.n. În original, „This may or may not be a child, therefore it is all right to destroy it”.

domeniul embriologiei și al fetologiei, care arată că dezvoltarea individului în uter este un proces continuu. Astfel, devine greu, din punct de vedere logic, să susții că ar exista un moment în care o formă de viață este diferită ca esență de aceeași formă de viață, din ziua precedentă, și să stabilești drepturi diferite pentru aceeași entitate, în cele două zile. Autoarea afirmă că până și nașterea nu reprezintă un moment semnificativ, care să diferențieze clar un nou-născut de un făt de 9 luni²².

1.2.5. Argumentul istoric

Tot Callahan oferă un argument original, de natură istorică, ce susține dreptul la viață al fătului. Ea observă că, de-a lungul timpului, discuții similare cu cele privind drepturile fătului s-au purtat pe terenul drepturilor omului. Astfel, mult timp, femeile și persoanele de culoare au fost considerate diferite, insuficient evaluate, prea legate de starea lor biologică, pentru a se considera că au drepturi legale și, mai mult chiar, că au *suflet*²³. Mult timp, femeile și persoanele de culoare au fost considerate proprietatea soților sau a stăpânilor lor. Evoluția civilizației a permis însă recunoașterea faptului că toate ființele umane au drepturi egale, chiar dacă sunt imature sau lipsite de forță. În mod simetric, ajungându-se la asemenea concluzii, trebuie să se recunoască și drepturile fetușilor, deoarece aceștia sunt, de fapt, persoane, chiar dacă sunt imature, și au nevoie doar de timp și protecție pentru a se dezvolta²⁴.

1.2.6. Argumentul kantian

Alți autori au realizat o abordare filosofică și sistematică a problemei avortului, oferind argumente logice anti-avort.

Astfel, Harry J. Gensler oferă un *argument kantian*, bazat pe teoria consecvenței. Astfel, dacă suntem de acord că avortul trebuie permis, înseamnă că suntem de acord ca *cineva să ne fi avortat*, când eram în starea de fetus. Dar nu putem fi de acord cu ideea că cineva ar fi avut

²² Sidney Callahan, „Abortion and the Sexual Agenda”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, p. 168.

²³ Sublinierea noastră.

²⁴ Sidney Callahan, *op.cit.*, pp. 168-169.

dreptul să ne fi avortat. Prin urmare, nu putem considera că avortul trebuie permis²⁵.

Autorul pune accent pe teoria consecvenței și afirmă că mulți dintre activiștii pro-avort nu sunt consecvenți, deoarece susțin anumite concepte morale doar prin raportare la alții, în timp ce, față de ei înșiși, acceptă alte principii. El îi *provoacă* să privească toate implicațiile atitudinii lor pro-avort și să analizeze concluziile bizare și clar false la care ar ajunge, așa cum am arătat mai sus. Pentru a fi consecvenți, acești oameni ar trebui să-și schimbe concepția privind avortul²⁶.

1.2.7. Argumentul echității

În același sens, poate fi utilizat raționamentul prezentat de Sidney Callahan. Raționamentul lui Callahan constă în a ne imagina că toate inegalitățile inerente dintr-o societate s-ar putea să ne afecteze și pe noi, în cel mai rău, precum și în cel mai bun mod. Astfel, dacă oamenii ar face acest exercițiu, s-ar comporta în mod just cu ceilalți²⁷.

1.2.8. Argumentul de natură pragmatică (argumentul prețuirii viitorului)

Don Marquis realizează o abordare pragmatică a avortului, analizându-l prin prisma implicațiilor pe care le are la nivelul individului²⁸. Autorul încearcă, mai întâi, să afle de ce se consideră că este greșit, imoral, să ucizi orice ființă umană care s-a născut. Concluzia este că, în primul rând, ceea ce face ca uciderea unui om să fie un lucru grav este faptul că persoana ucisă *își pierde viitorul*. Persoana decedată este lipsită și de ceea ce valorează în momentul respectiv, dar și de ceea ce ar fi putut să valoreze în viitor, precum și de toate lucrurile pe care le-ar fi putut realiza. Așadar, a ucide fătul înseamnă a-l lipsi de tot ceea ce ar fi putut să fie și să aibă. O asemenea argumentare este, crede autorul, superioară altor susțineri anti-

²⁵ Gensler, Harry J., „An Appeal for Consistency”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, pp. 286- 290.

²⁶ Ibidem, pp. 291-292.

²⁷ Sidney Callahan, *op.cit.*, p. 169.

²⁸ Argumentul propus de Don Marquis este considerat de unii filosofi cel mai puternic argument împotriva avortului. A se vedea Boonin, David, *op.cit.*, p. 20.

avort, deoarece se bazează pe chestiuni evidente. În plus, un asemenea mod de a privi avortul evită utilizarea unor concepte greu de definit, precum cel de ființă umană sau persoană. De asemenea, autorul nu aduce în discuție nici percepțe religioase, care sunt, de asemenea, subiect de dispută²⁹. Dincolo de „tradiționalele” dezbateri, autorul argumentează simplu, cu argumente pragmatice (așa cum am arătat mai sus), că avortul trebuie interzis deoarece îi răpește fătului viitorul său.

Teoria lui Marquis este îmbogățită cu noi sensuri de către David Boonin, deși acesta din urmă susține necesitatea permiterii avortului. Boonin este interesat nu neapărat de scopul spre care este orientată o anumită teorie, ci de valoarea demersului argumentativ. David Boonin a analizat mai multe teorii care susțin că avortul trebuie interzis. Demersul său încearcă să găsească punctele slabe, dar și cele tari ale teoriilor pro-viață. În ceea ce privește argumentul propus de Marquis, Boonin, deși îl apreciază, consideră că are un punct slab. Marquis pune accent pe ceea ce o persoană „ar prețui în viitor”. Boonin crede că accentul ar trebui pus pe ceea ce o persoană prețuiește *în momentul de față*, chiar și când „obiectul” prețuirii se prelungește în timp și va exista și în viitor. Pentru că, la un anumit moment din viitor, ceea ce în trecut era viitor devine prezent; deci ceea ce simte un individ în *prezent* este important. Astfel, crede Boonin, Marquis ar trebui să explice de ce ar trebui să fim siguri că un anumit individ, deci orice individ, va avea în viitor dorința de a trăi ceea ce îi oferă viitorul.

Pornind de la aceste observații, Boonin propune o variantă „îmbunătățită” a teoriei lui Marquis. Pentru a-și expune propria concepție, Boonin propune, pentru început, împărțirea dorințelor pe care le pot avea oamenii în două categorii: cele „manifestate”, exprimate conștient, și cele „latente”, care nu sunt conștiente, dar certe³⁰. Mai departe, Boonin utilizează forța comparației, și își imaginează o situație în care un adolescent, în urma unei decepții în dragoste, dorește să se sinucidă. Urmând strict teoria lui Marquis, dacă am ucide adolescentul în cauză, nu ar

²⁹ Marquis, Don, „Why Abortion is Immoral”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, pp. 309-325.

³⁰ Boonin, David, *op.cit.*, pp. 68-70 și p. 122.

fi imoral, deoarece el nu dorește să trăiască, deci nu-l lipsim de viitor. În termenii lui Boonin, tânărul nu are nici dorința „manifestată”, nici cea „latentă” de a trăi. Și totuși, este imoral să-lucidem. Astfel, teoria lui Marquis se împotmolește. Boonin merge mai departe, arătând că este necesară împărțirea dorințelor în alte două categorii: cele „existente” și cele „ideale”. Astfel, trebuie ținut cont de faptul că unii oameni au anumite dorințe, „existente”, deoarece anumite circumstanțe (supărări, decepții) îi determină să aibă asemenea dorințe. Dar nu acestea trebuie luate în considerare, pentru că sunt stări subiective, condiționate de factorii dintr-un anumit moment. Trebuie avută în vedere dorința „ideală”, adică cea care ar exista fără ca individul să fie influențat de circumstanțe exterioare lui. Iar dorința normală a unui individ, în condiții firești, este viața³¹.

1.2.9. Argumentul privind existența capacității de a invoca un drept

David Boonin critică opinia care susține avortul pe motiv că dreptul la viață există doar dacă cineva invocă acest drept. Conform acestei opinii, deoarece fătul nu-și cere dreptul la viață, înseamnă că nu are drept la viață. Boonin, deși susține moralitatea avortului, consideră că un asemenea argument este greșit, deoarece face confuzie între a avea un drept și a avea capacitatea de a cere realizarea aceluia drept³². Credem că cea mai bună cale de a explica viziunea lui Boonin este înțelegerea distincției de drept civil dintre noțiunea de capacitate de folosință și cea de capacitate de exercițiu. Practic, utilizând aceste noțiuni³³, putem afirma că fătul are o *capacitate de folosință* în privința dreptului la viață, drept care trebuie susținut pentru el de către cei care au capacitatea de a-i susține interesele, inclusiv de legiuitor. Observăm totuși nuanțarea noțiunilor de drept civil amintite mai sus în privința dreptului la viață. În dreptul civil capacitatea de folosință privind drepturile civile subzistă, de regulă³⁴, până se transformă în capacitate de exercițiu, adică până când persoana în cauză dobândește

³¹ Boonin, David, *op.cit.*, pp. 68-70.

³² Boonin, David, *op.cit.*, p.6.

³³ și circumscriindu-le exclusiv cu privire la dreptul la viață.

³⁴ Cu excepția persoanelor care, deși se află la vârsta majoratului, nu își pot exercita singure drepturile.

vârsta de la care i se recunoaște capacitatea de exercițiu. Utilizând același concept în ceea ce privește dreptul la viață al fătului, observăm că această „capacitate de folosință” a fătului subzistă exclusiv pe perioada sarcinii ; imediat după naștere, ea se transformă într-o capacitate de exercițiu deplină în ceea ce privește exercitarea dreptului la viață. Adică nou-născutul, *prin simpla sa existență*, cere în mod valabil să-i fie recunoscut dreptul la viață.

1.2.10. Argumentul cu privire la criteriile de stabilire a statutului de om

Un alt argument al susținătorilor pro-viață vine să contracareze o pledoarie a unor susținători pro-avort, care consideră că, pentru a fi calificată drept *persoană*, o *entitate* trebuie să aibă anumite trăsături, considerate a fi specific umane. Trăsături pe care, evident, fătul nu le întrunește. Sidney Callahan arată însă că aceste standarde stabilite de susținătorii pro-alegere sunt prea înalte și că, *de fapt, jumătate din rasa umană nu îndeplinește toate aceste criterii*³⁵.

1.2.11 Argumentul „modelului ideal de avort”

Christopher Kaczor aduce un argument anti-avort pornind de la o realitate: majoritatea susținătorilor avortului afirmă că doresc ca avorturile să fie legale, sigure și *cât mai rar realizate*. Dacă e moral să realizezi un avort, ce importanță are cât de des se realizează un avort? Kaczor consideră că, de fapt, în mod implicit, la un nivel subconștient, oamenii simt că a realiza un avort înseamnă a opri evoluția unei ființe umane încă din primele stadii de existență. Asta explică și reacția emoțională pe care o au aproape toate femeile care avortează. Oricât de mult ar adera la ideea că avortul trebuie permis, oricât de mult s-ar îndoii de umanitatea fătului, femeile care fac un avort *suferă*. Ceea ce nu se poate spune despre femeile care utilizează mijloace contraceptive³⁶.

³⁵ Sidney Callahan, *op.cit.*, p. 169.

³⁶ Kaczor, Christopher, *The Ethics of Abortion: Women's Rights, Human Life, and the Question of Justice*, Taylor & Francis Group, Routledge imprint, New York, 2011, pp. 200-201.

1.3. Argumentele susținătorilor pro-avort

Argumentele susținătorilor avortului au de înfruntat o mare provocare: aceea de a nu duce la concluzii care contrazic regulile morale deja acceptate. În acest sens, David Boonin afirmă că argumentele pro-avort sunt puternice în măsura în care duc la concluzia că, începând de la naștere, oamenii au drept la viață³⁷.

1.3.1. Argumentul incertitudinii științifice

Cei care consideră că avortul trebuie permis vin cu argumentele proprii în privința dreptului la viață al fătului.

Cel mai important argument pe care îl invocă este faptul că, practic, nu se poate stabili cu certitudine care este momentul apariției vieții. A te pronunța asupra unui asemenea moment nu poate fi decât o speculație, cred ei. Mai mult, ei consideră că discuțiile din acest punct de vedere se poartă doar pe terenul metafizicii sau al religiei, pentru că știința nu poate da un răspuns clar.

În ceea ce privește chestiunea de bază, și anume dacă fătul este din punct de vedere biologic o ființă umană, cei care susțin avortul consideră că, *cel puțin în primele stadii ale sarcinii*, fătul nu poate fi considerat o ființă umană.

Jarvis Judith Thomson consideră că problema dreptului la viață al fătului nu poate fi pusă când sarcina este într-un stadiu foarte timpuriu. Deoarece, într-un asemenea stadiu, nu putem vorbi încă de o ființă umană³⁸. Autoarea afirmă că „un ovul abia fertilizat, un grup de celule abia implantate în uter, nu poate fi considerat o persoană, așa cum nici ghinda nu poate fi considerată stejar”³⁹

³⁷ Ibidem, p. 121.

³⁸ Judith Jarvis Thomson, „A Defence of Abortion”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *The Ethics of Abortion: Pro-Life vs. Pro-Choice*, 3rd ed., Ed. Prometheus Books, New York, 2001, p. 255.

³⁹ Judith Jarvis Thomson, *op.cit.*, pp. 241-242. Considerăm teoria discutabilă, deoarece singura diferență dintre un „grup de celule” embrionare și un făt este distanța în timp între cele două stadii de evoluție. Dacă înaintăm pe linia argumentelor autoarei, am putea la fel de bine să spunem că un copil nou-născut este mai puțin o persoană decât este un om de 20 de ani. Oricum, teoria avansată de Thomson este utilă pentru a combate argumentele celor

1.3.2. Argumentul spiritului creștin

O adevărată provocare este conturarea unei opinii pro-avort, sau mai degrabă pro-alegere, din partea unei persoane care se consideră a fi o fidelă adeptă a percepțelor creștine, sau, mai degrabă, a *spiritului* creștin. Roger A. Paynter reușește ceea ce poate părea o contradicție, și anume să fie pro-alegere, deși rămâne profund creștin. De fapt, el consideră că, a te pronunța în privința avortului, dintr-o perspectivă creștină, înseamnă a aplica mila, dragostea și înțelepciunea Bibliei la realitatea dură a vieții⁴⁰. Paynter crede că ar trebui să fim foarte atenți atunci când ne pronunțăm cu privire la ceea ce credem că este voința lui Dumnezeu. Astfel, nu putem afirma cu certitudine că voința lui Dumnezeu se manifestă la fiecare concepere a unui copil. Autorul se îndoiește că voința lui Dumnezeu este manifestată atunci când o sarcină apare ca urmare a unui incest sau a unui viol sau când femeia însărcinată nu este căsătorită, ori când părinții trăiesc în condiții precare. În situațiile menționate, se evidențiază doar faptul că lumea este tragică și plină de păcate, deci nu putem spune că lucrurile s-au petrecut conform voinței Lui. Ca o consecință, a realiza un avort, în asemenea circumstanțe, nu înseamnă neapărat că se încalcă voința lui Dumnezeu⁴¹.

1.3.3. Argumentul interpretării semantice

De asemenea, se argumentează că, în ceea ce privește realizarea unui avort, nu se poate spune că manoperele abortiveucid fătul, ci doar că *îl lasă să moară*. Diferența semantică are repercusiuni extrem de importante, mai ales asupra interpretării vinovăției celui care realizează un avort⁴².

care afirmă că și anumite forme de contracepție (cele care împiedică fixarea embrionului de uter) reprezintă o formă de avort.

⁴⁰ Paynter, Roger A., *op.cit.*, p. 231.

⁴¹ Paynter, Roger A., *op.cit.*, p. 236. Autorul afirmă însă că, la fel de bine, nu putem spune cu certitudine că este voința Lui să realizăm un avort. Așadar, ce afirmă Paynter este că nu putem avea un răspuns clar în privința voinței lui Dumnezeu, ceea ce ne lasă libertatea de a alege cea mai bună decizie care credem că se potrivește unei anumite situații.

⁴² Paynter, Roger A., *op.cit.*, p. 281.

1.3.4. Contraargumentul „continuității”

David Boonin critică argumentul bazat pe ideea de continuitate⁴³, utilizat de adepții pro-viață. El propune analiza altor situații care implică ideea de continuitate, pentru a se putea face o analogie cu situația fătului. Astfel, el propune să analizăm evoluția zilei, de la miezul nopții până în miezul zilei. Deși nu există diferențe semnificative între momentele aflate în imediată succesiune, nu se poate afirma că este la fel de întuneric la prânz ca și la miezul nopții. Altfel spus, *rezultatul* unei mișcări evolutive nu este neapărat identic ca natură cu ceea ce exista la început. Acest fapt i-a făcut pe unii oponenți ai avortului să respingă argumentul continuității⁴⁴.

Susținătorii pro-avort cred că un alt punct slab al argumentului continuității provine chiar din faptul că se bazează pe o continuitate. Evoluția individului fiind continuă, analizând-o în sens invers, ea nu se poate opri la momentul concepției, ci trebuie să meargă mai departe ; dar asta ne ar duce la concluzia că și spermatozoizii sau ovulele au drept la viață. Cei care consideră acest argument ca fiind unul de bază al mișcării pro-viață cred însă că acest „punct slab” nu există în realitate, deoarece ideea continuității presupune că nu se poate trasa nicio linie de demarcație în mod arbitrar; dar momentul concepției nu este unul arbitrar. Cei care susțin avortul cred că această „precizare” nu are fundament, deoarece, științific vorbind, concepția (înțeleasă ca fertilizare) nu este un „moment”, ci un proces, care durează aproximativ 22 de ore. Iarși oponentii avortului vin și ei cu un contraargument: deși procesul fertilizării are o anumită durată, nu acest lucru este important, ci faptul că se poate în mod obiectiv stabili că la sfârșitul procesului de fertilizare începe viața unui nou individ, deocamdată în stadiul de zigot⁴⁵.

⁴³ Denumit „the slippery slope argument”, în traducere liberă ”argumentul problematic al evoluției”.

⁴⁴ Boonin, David, *op.cit.*, p. 35

⁴⁵ Boonin, David, *op.cit.*, pp. 35-37.

1.3.5. Argumentul teleologic

Un alt argument, de natură teleologică, ia în considerare rezultatul de ansamblu al unui avort⁴⁶. Astfel, se consideră că, de regulă, avortul are un rezultat bun. Prin avort, de multe ori, se previne nașterea unui copil care, datorită dificultăților financiare ale părinților, n-ar fi avut condițiile necesare unui trai decent. Sau, datorită avortului, femeia însărcinată poate să-și continue cariera. Sau se previne nașterea unui copil cu malformații. Toate aceste rezultate sunt benefice, așadar avortul este un lucru permis din punct de vedere moral⁴⁷.

1.3.6. Critica argumentului kantian utilizat de adepții anti-avort

În privința argumentului kantian, utilizat de unii susținători pro-viață, David Boonin crede că acesta nu poate fi aplicat cu referire la avort. Argumentul kantian „clasic” utilizat de activiștii pro-viață arată astfel: fătul este o persoană și orice persoană are drept la viață, prin urmare fătul are drept la viață, așadar avortul nu este moral. Boonin arată că raționamentul este greșit, deoarece una dintre noțiunile folosite nu este corectă. Astfel, noțiunea de persoană este ambiguă și, în plus, este discutabil dacă fătul este sau nu o *persoană*, indiferent ce sens am atribui acestei noțiuni⁴⁸. În consecință, argumentul își pierde forța.

1.3.7. Argumentul valorii asimetrice a vieții

O altă teorie venită să susțină opinia pro-alegere este cea a valorii asimetrice a vieții umane. Autorul acestei teorii, Jeffrey H. Reiman, pornește de la o serie de similitudini existente între cele două ideologii, pro-avort și pro-viață. Astfel, mulți dintre susținătorii ambelor teorii acceptă faptul că, cel puțin din punct de vedere biologic, fătul este o ființă umană. Ambele opinii acceptă faptul că, la un moment dat pe parcursul evoluției omului, pornind de la stadiul de embrion, omorârea unei persoane devine imorală ; diferit e doar momentul de la care se consideră că a curma viața cuiva capătă acest caracter. Reiman arată că ceea ce se prețuiește în cele

⁴⁶ Este așa-numita teorie a utilității. Gensler, Harry J., *op.cit.*, pp. 282-283.

⁴⁷ Gensler, Harry J., *op.cit.*, pp. 282-283.

⁴⁸ Boonin, David, *op.cit.*, pp. 15-16.

două puncte de vedere nu este *pur și simplu* valoarea vieții umane, în general. Dacă ar fi astfel, ar însemna că o persoană ar putea pur și simplu să fie înlocuită cu o alta. În această ipoteză, dacă ucigașul unei persoane ar avea ulterior un copil, răul făcut prin omorârea unei persoane ar fi reparat, pentru că respectivul copil ar înlocui victima, deci o viață ar fi înlocuită prin altă viață. În aceeași viziune, dacă o persoană ar refuza pur și simplu să aibă copii, n-ar fi prea mare diferență între aceasta și cel care a omorât o persoană. Într-o asemenea viziune, viața ar fi egală pentru toți, deci *simetrică*.

Întrucât ipotezele de mai sus sunt evident greșite, înseamnă că ceea ce se prețuiește nu e doar viața, ci viața unei *anumite* persoane. Iar această viață, a unei anumite persoane, deci a unei persoane *existente*, este, crede autorul, cu mult deasupra valorii vieții unei *posibile* ființe umane, cum e fătul. Așadar, viața are o valoare *asimetrică*⁴⁹.

Mai departe, autorul încearcă să afle ce anume face ca viața oamenilor să aibă o valoare asimetrică. Reiman consideră că această valoare este dată de aprecierea subiectivă pe care oamenii o au asupra propriei lor vieți, dar nu *constă* în această evaluare. Ceea ce face ca viața să aibă valoare asimetrică este respectul pe care ceilalți trebuie să-l aibă față de modul în care o persoană își apreciază propria viață.

Dar feteșii, arată Reiman, nu sunt conștienți că sunt în viață, prin urmare, nu posedă acea capacitate care face obiectul evaluării asimetrice. Prin urmare, nu se justifică acordarea acelorași drepturi pe care le are un om care are deja conștiința propriei vieți.

Reiman observă o problemă care există în legătură cu teoriile bazate pe capacitatea unei ființe de a fi conștientă de propria viață. Și anume, ele nu explică drepturile pe care le are un nou născut sau un copil care, aflat la o vârstă fragedă, nu poate încă să înțeleagă conceptul de viață. Sau protecția acordată unei persoane cu deficiențe psihice, care nu e conștientă de propria-i existență. Și totuși, este certă protecția de care se bucură aceste persoane și, mai mult, nimeni nu contestă dreptul la viață al acestora. Autorul aduce o rezolvare acestei probleme, schimbând punctul

⁴⁹ Reiman, Jeffrey H., „Asymmetric Value and Abortion, with a Reply to Don Marquis”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, pp.328-334.

de vedere. Astfel, în acest caz, nu este vorba de respectarea imaginii proprii asupra vieții, ci de respectarea aprecierii pe care cei care țin la aceste persoane o au față de cei în cauză. Reiman numește această perspectivă „apreciere indirectă”.⁵⁰ Mai mult, el afirmă că, în cazul copiilor, nu e vorba doar de respectul față de dragostea părinților sau a rudelor față de copii, ci de respectul față de dragoste pe care oamenii în general o au față de copii. Pentru că, afirmă Reiman, oamenii au, în general, sentimente de afecțiune față de ceilalți oameni. Același raționament s-ar aplica și în cazul persoanelor cu deficiențe psihice⁵¹.

1.3.8. Argumentul dobândirii progresive a drepturilor

Autoarea Mary Anne Warren, acceptând că embrionul și, ulterior, fătul, reprezintă stadiul incipient și necesar al unei ființe umane, propune o teorie a dobândirii *progresive* a drepturilor. Astfel, cu cât mai mult o *entitate* seamănă cu o *persoană*, în aspectele *relevante*, cu atât este mai puternic dreptul său la viață. De aceeași părere sunt și alți autori, de exemplu Thomas L. Hayes, pe care autoarea sus-menționată îl citează⁵².

Așadar, în concepția lui Warren, este esențial de stabilit dacă o entitate prezintă acele aspecte relevante, care o fac să fie persoană, în sensul pe care noi îl acordăm acestei noțiuni. Pentru a-și susține ipoteza, autoarea propune 5 trăsături pe care le consideră esențiale în stabilirea statutului de persoană cu drepturi depline. Aceste trăsături sunt: 1). *Conștiința* (pe care autoarea o înțelege în sens larg, ca acea capacitate de a percepe obiectele și evenimentele externe, precum și de a percepe procesele interne, în special capacitatea de a simți durerea); 2). *Gândirea rațională* (înțeleasă ca acea aptitudine avansată de a rezolva probleme noi și relativ complexe); 3). *Capacitatea de a desfășura activități în mod voluntar*; 4). *Capacitatea de a comunica* (prin orice mijloc); 5). *Conștiința* (în sensul de gândire abstractă care permite reprezentarea propriei persoane, ca entitate distinctă de altele). Autoarea susține că, pentru a determina

⁵⁰ T.n. În original, „indirect valuing”.

⁵¹ Reiman, Jeffrey H., *op.cit.*, pp.328-334.

⁵² Warren, Mary Anne, „On the Moral and Legal Status of Abortion”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *The Ethics of Abortion: Pro-Life vs. Pro-Choice*, 3rd ed., Ed. Prometheus Books, New York, 2001, p. 276.

dacă o ființă este cu adevărat o *persoană*, trebuie analizat dacă ea întrunește toate cele 5 trăsături⁵³. Astfel, deși fătul este, din punct de vedere genetic, o ființă umană, deși are trăsături fizice umane și activitate cerebrală, chiar dacă are capacitatea de a supraviețui în afara uterului, totuși nu are *acele* trăsături care definesc un om cu drepturi depline, deci nu se poate spune că are drept la viață⁵⁴.

În același sens, Dr. James Watson, câștigător al premiului Nobel, a afirmat chiar că viața ar trebui protejată „după trei zile de la naștere”⁵⁵.

1.3.9. Argumentul volițional

Un alt autor, Michael Tooley, propune conectarea noțiunii de persoană cu cea de *capacitate volițională*⁵⁶. Astfel, o ființă ar avea dreptul la *ceva* doar dacă dorește acel *ceva*. Ori fătul, deși are potențialul de a se dezvolta într-o ființă cu drept la viață, nu se poate manifesta din punct de vedere volițional în privința continuării existenței sale, deci nu dorește să trăiască. Prin urmare, nu are drept la viață⁵⁷.

1.3.10. Argumentul necesității

Joan C. Callahan a realizat o abordare mai realistă și, spunem noi, mai umană, asupra unor chestiuni privind avortul. Autoarea consideră că esențial nu este a stabili statutul de persoană al fătului. Esențial este de a stabili dacă, admitând statutul clar al fătului de ființă umană *potențială*, trebuie să-i acordăm aceleași drepturi *ca și cum* ar fi deja o persoană. Iar stabilirea acestui lucru, afirmă autoarea, nu se poate face doar pe baza

⁵³ Este ușor de observat că, dacă am aplica această teorie, am ajunge fără echivoc la concluzia că un nou născut sau un copil de câteva luni nu sunt *persoane*, deoarece, în mod evident, nu prezintă toate cele 5 trăsături; la fel, o persoană cu deficiențe psihice sau cu o boală care îl împiedică să interacționeze în vreun fel cu exteriorul, deși este perfect conștientă.

⁵⁴ Warren, Mary Anne, *op.cit.*, pp. 274-277. Mergând pe linia argumentelor prezentate, autoarea afirmă că, de exemplu, dacă o femeie dorește să avorteze pentru a nu-și amâna o excursie, decizia sa nu este imorală, ci doar, cel mult, *indecentă*.

⁵⁵ Willke, John. C., Willke, Barbara H., *op.cit.*, p. 21.

⁵⁶ T.n., în original, „desire”, ceea ce, în traducere literală, înseamnă „dorință”.

⁵⁷ Tooley, Michael, „Abortion and Infanticide”, *Philosophy and Public Affairs* 2 (1972), pp. 37-65, apud Gensler, Harry J., *op.cit.*, pp. 283-284.

similitudinii dintre făt și o ființă umană. În mod evident, crede Callahan, fătul nu are o serie de caracteristici care ne obligă să recunoaștem din punct de vedere *moral* o persoană. Și – ceea ce este fundamental – este că, a recunoaște drepturi depline pentru făt înseamnă a accepta o serie de implicații practice care, în lumina concepțiilor morale consacrate, sunt greu de acceptat. Autoarea prezintă două asemenea implicații. Prima dintre ele este faptul că, dacă toți fetoșii au drept la viață, înseamnă că trebuie interzis avortul în cazul în care sarcina este rezultatul unui viol sau al unui incest. Ori practica arată că tocmai în asemenea cazuri realizarea unui avort este mai bine tolerată, chiar de către unii susținători anti-avort. În al doilea rând, autoarea consideră că, oricât de mult am dori să acordăm nelimitat dreptul la viață fetoșilor, nimeni nu are dreptul de a obliga o femeie să ducă la termen o sarcină nedorită.

Așadar, autoarea arată că, uneori, din necesitate⁵⁸, trebuie acceptată realizarea avorturilor. Oricum, arată autoarea, faptul că, din necesitate, trebuie să acceptăm drepturi limitate ale fetoșilor, aceasta nu înseamnă că putem face orice asupra acestora⁵⁹.

1.3.11. Argumentul care propune ca viața persoanelor să fie respectată în funcție de respectul pe care ele îl arată vieții

O teorie interesantă este și cea care acordă protecție vieții în funcție de importanța pe care înseși ființele o acordă vieții. Raționamentul funcționează în felul următor: este evident că, din ceea ce știm, dintre toate celelalte ființe, un om definit ca o *persoană* este singurul care își face griji pentru viața sa sau a celorlalți, deci e clar că prețuiește viața. De aceea e un mare rău să suprimi viața unei persoane⁶⁰.

Totuși, dacă alte ființe nu-și manifestă în vreun mod vreo îngrijorare pentru viața lor sau a semenilor, nu înseamnă că o asemenea îngrijorare nu există. În plus, dacă admitem că asemenea alte ființe nu trăiesc cu grija explicită pentru ziua de mâine, poate că acest lucru face ca viața lor să fie și

⁵⁸ Nu neapărat cu sensul de stare de necesitate, ca și cauză care înlătură caracterul penal al faptei, ci cu sensul de situație în care, din anumite motive, se justifică realizarea unui avort.

⁵⁹ Callahan, Joan C., „The Fetus and Fundamental Rights”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, pp. 303-308.

⁶⁰ Warren, Mary Anne, *op.cit.*, p. 310.

mai valoroasă, deoarece, fiind fără griji, este, probabil, mai plăcută. Și atunci devine cel puțin la fel de rău să suprimi viața plăcută a cuiva, care nu e conștient de noțiunea de viață, decât să suprimi viața chinuită a cuiva, care are conștiința vieții⁶¹.

1.3.12. Argumentul excepțiilor

Alți susținători pro-avort propun o analiză amănunțită a unor chestiuni aparent fără prea mare importanță, precum și o fină distincție între noțiuni.

Astfel, se admite că, deși *în principiu* este greșit, din punct de vedere moral, să uci o ființă nevinovată, cum este fătul, asta nu înseamnă că *întotdeauna* este greșit. Aceasta ar însemna că pot fi situații care să justifice uciderea unei ființe, deci și a fătului, din anumite motive. În plus, se consideră că nu întotdeauna fătul este o ființă inocentă, din moment ce poate *ataca* viața, sănătatea, sau statutul social al femeii însărcinate⁶².

1.4. O posibilă „cale de mijloc”

Analizând cele două opinii, cea anti-avort și cea pro-avort, ele par a fi inconciliabile. Totuși, se observă că nu toți susținătorii sunt tranșanți și acceptă anumite nuanțări. De exemplu, așa cum am văzut, susținătorii pro-viață iau în considerare și ipoteza în care nu am fi siguri că fătul are viață, și dau o soluție și pentru această ipoteză⁶³. Majoritatea activiștilor anti-avort acceptă totuși avortul realizat pentru a salva viața femeii însărcinate⁶⁴. La fel, unii susținători pro-avort acceptă ipoteza că fătul poate fi considerat viu din punct de vedere biologic, dar afirmă că asta nu este suficient pentru a-l considera o ființă umană, ori ceea ce contează în existența dreptului la viață

⁶¹ Ibidem.

⁶² A se vedea Gensler, Harry J., *op.cit.*, p. 280. Autorul susține opinia anti-avort, dar prezintă o serie de argumente pro-avort, pe care le contracarează cu argumente proprii.

⁶³ De exemplu, John Willke și Barbara Willke, Randy Alcorn. A se vedea supra, „argumentul interpretării îndoielii”.

⁶⁴ De exemplu, Randy Alcorn, *op.cit.*, p. 221. Oricum, autorul insistă asupra ideii că sunt foarte puține cazuri în care, pentru a salva viața mamei, este sacrificată viața fătului. Iar în asemenea cazuri, Alcorn consideră că „e mai bine să salvezi o viață decât să pierzi două ” (t.n.). În original: „ ... one life saved is better than two lives lost”.

este tocmai statutul de ființă umană⁶⁵. Dar, în afara acestor concesii, s-ar părea că nu se poate schimba direcția de bază pe care își organizează argumentele. Astfel, se conturează în mod clar două opinii, una care consideră că avortul trebuie, în principiu, interzis, și alta care consideră că avortul, în principiu, trebuie permis.

Credem că este de datoria noastră să mergem mai departe și să vedem dacă cele două categorii de opinii nu ar putea cumva să fie conciliate. De altfel, chiar unii dintre activiștii pro sau anti-avort au remarcat interferențele existente în cadrul celor două opinii. Astfel, Jeffrey H. Reiman arată că cele două opinii coincid în privința faptului că este imorală uciderea unei persoane, doar că ele consideră diferit momentul de la care apare această imoralitate.

Astfel, oare nu ar fi posibil un compromis, care să împace ambele concepții?

Credem că singurul fundament pe care s-ar putea sprijini o opinie hibridă trebuie să constea într-o serie de cunoștințe dincolo de orice îndoială, care să fie dincolo de orice speculații, de natură filosofică sau religioasă. Doar argumentele cu asemenea calități ar putea fi acceptate de ambele concepții. Un astfel de fundament nu poate fi oferit decât de știință.

Și, într-adevăr, cercetările științifice recente privind viața intrauterină au adunat o serie de informații care nu corespund nici teoriilor pro-viață, nici teoriilor pro-avort⁶⁶.

Astfel, se pare că, până la un anumit punct al evoluției sarcinii, procesele biologice care se petrec aparțin mai mult de domeniul chimiei. În plus, un procent foarte mare de sarcini aflate în stadii incipiente sunt avortate spontan⁶⁷. Practic, aproximativ jumătate din numărul de zigoți se

⁶⁵ De exemplu, Joan C. Callahan, *op.cit.*, p. 297. Autoarea precizează: „Fără dubiu putem afirma că fetoșii umani sunt vii, de la cele mai mici stadii ale sarcinii” (t.n.). În original: „Unquestionably, human fetuses are, from the earliest stages, alive”.

⁶⁶ Easterbrook, Gregg, „Abortion and Brain Waves”, în Baird, Robert M., Rosenbaum, Stuart E., editors, *op.cit.*, p. 343.

⁶⁷ Easterbrook, Gregg, *op.cit.*, p. 343; Logan Stotland, Nada, *Abortion: facts and feelings: a handbook for women and the people who care about them*, American Psychiatric Pub, 1998, pp. 58-59.

implantează în uter. Se consideră că zigoții care nu se implantează în uter prezintă deficiențe genetice. Dintre zigoții care se implantează în uter, doar aproximativ 65 % ar putea duce la sarcini purtate până la termen. În total, doar aproximativ o treime din numărul de zigoți pot duce la nașterea unor copii viabili. În datele prezentate mai sus a fost luat în considerare exclusiv procesul natural, fără a analiza impactul avorturilor asupra numărului de nașteri⁶⁸.

În schimb, cercetările științifice au arătat că, în ultima parte a sarcinii, de la începutul ultimului trimestru, fătul prezintă în mod cert trăsături specific umane și experimentează senzații complexe⁶⁹. Astfel se explică de ce mulți fetoși, aflați în trimestrul trei de sarcină, au supraviețuit unor nașteri premature. Evident că, la supraviețuirea unor copii născuți prematur a contribuit progresul medicinei, dar fundamental a fost faptul că acești fetoși aveau suficiente caracteristici umane care să poată fi „ajutate” de medici, și astfel copilul să trăiască.

De asemenea, multe date utile au fost strânse ca urmare a operațiilor efectuate asupra fetoșilor aflați în uter. În timpul unor asemenea operații, fetoșii au arătat că simt atingerile, răspund la sunete, au reacție hormonală la stres, și prezintă și alte reacții pe care noi le considerăm că pot proveni de la o ființă umană⁷⁰.

Cele mai grăitoare dovezi în privința trăsăturilor specific umane ale fetoșilor aflați în stadii avansate de sarcină au fost însă oferite de electroencefalogramele realizate asupra acestora. Mult timp, realizarea acestor proceduri nu a fost posibilă, deoarece ea presupune fixarea electrozilor de scalp. Nașterea prematură a unor copii viabili, care au supraviețuit, a oferit însă prilejul obținerii datelor privind activitatea cerebrală a acestor copii. Iar informațiile obținute au arătat că fetoșii ajunși în trimestrul trei de sarcină au o activitate cerebrală complexă, similară cu cea a nou-născuților⁷¹.

⁶⁸ Ibidem, p. 344.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Ibidem, p. 345.

⁷¹ Ibidem.

În fața unor asemenea date, Gregg Easterbrook crede că ar trebui să se producă schimbări semnificative ale modului în care privim avortul, atât din punct de vedere moral, cât și din punct de vedere legal. El propune să considerăm drept moment de începere a vieții momentul în care începe activitatea cerebrală complexă a fetoșilor. În argumentarea opiniei sale, Easterbrook arată că, din moment ce acceptăm că încetarea activității cerebrale este un indiciu privind moartea unei persoane, ar trebui, în mod simetric, să acceptăm că apariția activității cerebrale este un indiciu cu privire la momentul în care începe viața⁷².

Poate că o asemenea „cale de mijloc” ar trebui acceptată și pentru că este soluția cea mai comodă, care ne lasă cu cele mai puține dubii. Altfel spus, este soluția care ne oferă cea mai multă liniște.

⁷² Ibidem.